

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060302

DOM
2023-02-21
Stockholm

Mål nr
M 2950-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-02-18 i mål nr M 418-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
Box 808
761 28 Norrtälje

Motpart

T W

SAKEN

Miljösanktionsavgift för inrättande av avloppsanordning utan tillstånd på fastigheten X i Norrtälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns beslut den 13 december 2021, dnr 2021-2554, att påföra T W miljösanktionsavgift om 5 000 kr.

Dok.Id 1900191

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att påföra T W miljöstraffsavgift om 5 000 kr.

T W har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun har sammanfattningsvis anfört följande.

Inrättande av ett gråvattenfilter bedöms vara en tillståndspliktig åtgärd då gråvattenfiltret har en annorlunda reningsteknik jämfört med en slamavskiljare med efterföljande rening. I ett gråvattenfilter renas avloppsvattnet via ”filterskivor” där slamrester fastnar och biohud bildas för att rena avloppsvattnet. Filterskivorna ska sedan rengöras och slammet ska omhändertas av verksamhetsutövaren på ett säkert sätt som förebygger risk för olägenhet, både för människors hälsa och miljön. Tekniken skiljer sig från en traditionell slamavskiljare, där slammet avskiljs och avloppsvattnet sedan renas ytterligare i mark. Slamavskiljaren ska slamtömmas i kommunal regi. Eftersom reningstekniken i ett gråvattenfilter skiljer sig från en lösning med slamavskiljare åläggs verksamhetsutövaren vissa villkor som reglerar bland annat omhändertagande av slammet, belastningsbegränsning samt egenkontroll. Vid tillståndsprövning av avloppslösning med slamavskiljare och efterföljande rening uppställs normalt inte villkor av denna typ.

Avloppsanläggningen på fastigheten saknar tillstånd och det finns inte heller några övriga historiska uppgifter om denna, annat än uppgift från fastighetsägaren om att avloppet har varit där sedan 1978. Därmed har ingen provning gjorts av avloppets utförande, lokalisering och lämplighet innan det installerades. Befintlig avloppsanläggning slamtöms i dagsläget inte i kommunal regi. Vid tillsynsbesök i samband med ett inkommet klagomål konstaterades att den befintliga anläggningen består av en

enkammarbrunn och att avloppsvattnet sedan avleds till mark. Det finns inte någon efterföljande rening i form av infiltration eller markbädd. Anläggningens bristfälliga funktion kan medföra risk för smittspridning, luktstörningar, förorening av grundvatten samt utsläpp av näringsämnen och syreförbrukande ämnen.

Inrättandet av grävattenfiltret innebär att anläggningens reningsmetod har ändrats på ett sådant sätt som anses vara en ändring av anläggningens viktigaste funktioner.

Åtgärden bedöms således vara tillståndspliktig. T W har, i egenskap av fastighetsägare, tillika verksamhetsutövare för nyttjandet av avloppsanläggningen, alltså inrättat en avloppsanläggning utan att ansöka om tillstånd för denna.

T W har hänvisat till mark- och miljödomstolens domskäl samt tillagt i huvudsak följande. Det är inte fråga om någon ny anläggning eller reningsmetod, men funktionen har förbättrats genom att filtret har installerats. Detta kan inte motivera att en miljö sanktionsavgift tas ut.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det krävs tillstånd för att inrätta en avloppsanordning för bad-, disk- och tvättvatten inom området där T Ws fastighet är belägen i Norrtälje kommun (se 13 § andra och fjärde styckena förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt 2 § i Norrtälje kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön, 2019-12-16, 297 §). Det följer vidare av 3 kap. 1 § förordningen (2012:259) om miljö sanktionsavgifter att en miljö sanktionsavgift om 5 000 kr ska betalas om en sådan avloppsanordning inrättas utan tillstånd.

Av utredningen i målet framgår att den befintliga avloppsanordningen på fastigheten har funnits under lång tid och att anläggningen saknar tillstånd. Frågan i målet är om denna ändring av anläggningen är att jämföras med en ny avloppsanordning, vilket i så fall innebär att det är en tillståndspliktig åtgärd.

I praxis har ändringar av befintliga avloppsanordningar jämförts med nyanläggning när ändringarna avsett de viktigaste funktionerna vid inrättande av en ny avloppsanläggning, t.ex. reningsmetod och utsläppspunkt (se bl.a. MÖD 2013:27 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2010-03-12 i mål nr M 5369-09).

I detta fall är gråvattenfiltret tänkt att komplettera den befintliga anläggningen som saknar tillstånd och som har stora brister. Det framgår av utredningen att gråvattenfiltret innebär en ny teknisk lösning och att installationen av filtret medför nya krav på verksamhetsutövaren vad gäller bl.a. egenkontroll, rengöring av filtersystemet och omhändertagande av avfallet. Installationen av gråvattenfiltret är därmed att jämföras med inrättande av en ny avloppsanordning. Det krävs därför tillstånd för åtgärden. Sådant tillstånd saknas.

T W har alltså utan tillstånd inrättat en avloppsanordning för vilken tillstånd krävs. Det finns därför förutsättningar för att ta ut miljöstraffavgift. Vad T W har anfört om att installationen har lett till en förbättrad funktion föranleder ingen annan bedömning. Det har inte heller framkommit att det skulle vara oskäligt att ta ut avgiften. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska därför nämndens beslut om miljöstraffavgift fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Rikard Backelin, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsrådet Katarina Berglund Siegbahn, referent. Målet har föredragits av hovrättsfiskalen Caroline Johansson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-02-18
meddelad i
Nacka

Mål nr M 418-22

PARTER

Klagande

T W

Motpart

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
Box 808
761 28 Norrtälje

ÖVERKLAGAT BESLUT

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns beslut 2021-12-13 i ärende nr 2021-2554, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Miljösanktionsavgift på fastigheten X i Norrtälje kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns

beslut om miljösanktionsavgift.

BAKGRUND

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun (nämnden) beslutade den 13 december 2021 att påföra T W en miljösktionsavgift om 5 000 kr för att ha inrättat en avloppsanordning utan att söka tillstånd.

T W har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

T W har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut.

Till stöd för överklagandet har hon anfört i huvudsak följande. Hon har satt in en Biobox XL i källaren som går till tvåkammarbrunnen och vidare till en stenkista som varit där sedan 1978. Hon ska inte straffas för att hon förbättrat BDT-anläggningen. Om hon enligt lag gjort fel bör hon ändå inte straffas eftersom hon var okunnig om lagen.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig, men har inte hörts av.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår, utöver vad som anges nedan, av nämndens beslut.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 13 § första stycket förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) krävs det tillstånd för att 1) inrätta en avloppsanordning som en eller flera vattentoaletter ska anslutas till, eller 2) ansluta en vattentoalett till en befintlig avloppsanordning. Därutöver krävs tillstånd för att inrätta annan avloppsanordning, om kommunen meddelat föreskrifter om detta, se 13 § fjärde stycket FMH. Norrtälje kommun har meddelat sådana föreskrifter om krav på tillstånd för att inrätta avlopp för bad-, disk- och tvättvatten, för ett visst område inom kommunen.

Om en avloppsanordning inrättats utan sådant tillstånd, utgår en miljöstraffsavgift om 5 000 kronor, se 3 kap. 1 § 1 förordningen (2012:259) om miljöstraffsavgifter.

En miljöstraffsavgift är en offentligrettslig sanktion som liknar en straffrättslig påföljd. Den legalitetsprincip som gäller på straffrättens område, gäller därför även för ett sådant sanktionssystem. Det betyder att den enskildes skyldigheter måste vara klart angivna och att ingen tveksamhet får råda i frågan om vilket handlande eller vilken underlåtelse som utlöser ansvar. Av allmänna straffrättsliga principer följer också att det är nämnden som har bevisbördan för att en överträdelse har ägt rum (se rättsfallet MÖD 2002:58).

Detta innebär att 13 § FMH, vid bedömningen av om en straffsavgift kan tas ut, ska förstås enligt sin ordalydelse. Det är alltså att utan tillstånd *inrätta* en avloppsanordning som motiverar att straffsavgift ska tas ut.

Av 30 kap. 2 § andra stycket miljöbalken följer att en miljöstraffsavgift inte behöver tas ut om det vore oskäligt med hänsyn till bl.a. att överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka, eller vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Inledningsvis konstaterar domstolen att fastigheten är belägen inom det område där det krävs tillstånd för att inrätta avloppsanordning för bad-, disk- och tvättavloppsvatten enligt 2 § i Norrtälje kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön. Den fråga domstolen har att ta ställning till är alltså om T W genom att installera ett grävattenfilter kan anses ha inrättat en avloppsanordning.

I domstolspraxis har vissa ändringar av en befintlig avloppsanläggning jämförts med inrättande av en ny anläggning. En sådan tolkning har ansetts motiverad när ändringarna avsett anläggningens viktigaste funktioner, t.ex. ändringar i fråga om reningsmetod och utsläppspunkt (Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 mars 2010 i mål nr M 5369-09). Även en ny lokalisering av en sluten tank har ansetts vara att jämföra med ett inrättande av en ny avloppsanordning som är tillståndspliktig (MÖD 2013:27).

I det här fallet bedömer mark- och miljödomstolen att T Ws installation av ett grävattenfilter i den befintliga anläggningen inte innebär att hon har inrättat en ny anläggning. Installationen av filtret innebär inte att någon del av anläggningen eller dess utsläppspunkt har lokaliserats till annan plats. Mark- och miljödomstolen anser inte heller att reningsmetoden har ändrats på ett sådant sätt att det kan anses vara en ändring av anläggningens viktigaste funktioner. Reningsmetoden är densamma, men funktionen har förbättrats genom att ett filter har installerats i flödet innan vattnet når anläggningen. Mot den bakgrunden kan den åtgärd som nu vidtagits, dvs. att installera ett grävattenfilter i en befintlig anläggning, inte motivera att en miljöstraffavgift ska tas ut.

Sammantaget har nämnden inte visat att T W har gjort sig skyldig till en sådan överträdelse som kan ligga till grund för att miljöstraffavgift ska tas ut. Nämndens beslut om miljöstraffavgift ska därför upphävas.

Av 30 kap. 9 § miljöbalken framgår att en eventuellt redan betald miljöstraffavgift ska återbetalas när denna dom får laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 11 mars 2022.

Jonas Manole

I domstolens avgörande har rådmannen Jonas Manole, ordförande, och tekniska rådet Annika Månsson deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Danielle Andersson.